

«O`ZBEK TILIM-IFTIXORIM»

*Djabbarova Mashxura Xabibullayevna**Andijon viloyati Izboskan tumani 5-umumiy o`rta ta`lim maktabi*

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada til-har bir millatning timsoli va bebaho boyligi borasidagi fikrlar keltirilgan. Jamiyatda har bir inson o`z ichki tuyg`ularini, dilidagi gaplarini suhbatdoshiga til orqali yetkazishga harakat qiladi. O`zbek tili jahonda boy va eng qadimiy tillardan biri hisoblanadi. Mamlakatimizda davlat tili o`zbek tili hisoblanib, bu bosh qomusimiz hisoblangan O`zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 4 moddasida ham belgilab o`tilgan. O`zbek tili siyosiy-huquqiy, ijtimoiy-iqtisodiy, ma`naviy-ma`rifiy jabhalarda faol qo`llanilib, xalqaro minbarlarda baralla yangramoqda. Hozirgi kunda xorijiy davlatlarda ham tilimizga bo`lgan e`tibor va uni o`rganishga qiziqish tobora kuchaymoqda.

Kalit so`zlar: millat, O`zbek tili, Konstitutsiya, taraqqiyot, Vatan, Yurt, urf-odatlar.

ABSTRACT

This article presents ideas about the language-the embodiment and invaluable wealth of each nation. In society, each person gains the ability to convey his inner feelings, what he says in his language to his interlocutor through language. Uzbek is one of the richest and oldest languages in the world. The state language in our country is Uzbek, which is also defined in Article 4 of the Constitution of the Republic of Uzbekistan, which is considered our main body. The Uzbek language is actively used on the political, legal, socio-economic, spiritual and educational fronts and sounded baralla on international pulleys. Nowadays, even in foreign countries, attention to our language and interest in its study are growing. **Keywords:** nationality, Uzbek language, Constitution, development, Homeland, country, traditions.

Kirish

Til buyuk ne`matdir, har bir millat o`z tilini e`zozlasa, qadrlasa, taraqqiyoti uchun jon kuydirsa, u til go`zal, betakror va buyuk bo`lib qolaveradi! Har bir xalq aziz va muqaddas bo`lgan o`z tilini asrash, rivojlantirish, jozibasini to`la namoyon etish uchun harakat qiladi, chunki unda xalq tarixi, milliy qadriyatlarini, madaniyati ifodalanadi. O`zbekistonning har bir fuqarosi o`z ona tilini sevadi, uni hurmat qiladi va e`zozlaydi. Chunki aynan shu til orqaligina har qanday millatning qay tarzda yashayotganligini, rivojlanayotganligini, yoki aksincha, orqada qolayotgan va qashshoqlashib borayotganligini bilishimiz mumkin. Shuning uchun ham bejizga: "Til – millat ko`zgusi", - deyishmaydi. 1989 yil 21 oktyabrda o`zbek tiliga Davlat tili maqomining berilishi xalqimiz hayotida shubhasiz buyuk tarixiy voqea va O`zbekistonning

mustaqillik sari qo‘ygan ilk tamal toshi bo‘ldi. Davlatimiz mustaqilligi e‘lon qilinishi bilan ona tilimiz o‘zining haqiqiy o‘rni va mavqeiga ega bo‘ldi. O‘tgan davr mobaynida dunyodagi qadimiy va boy tillardan biri bo‘lgan ona tilimizga milliy merosimizning asoslaridan biri sifatida katta e‘tibor qaratilgan holda uning mavqeini oshirish, sofligini saqlash, bu boradagi qonunchiligimizning ma‘no-mazmunini yosh avlod ongiga singdirish yo‘lida ulkan ishlar amalga oshirildi. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida ham Davlat tilining maqomi huquqiy jihatdan mustahkamlab qo‘yildi. Shu tariqa o‘zbek tili davlatimizning bayrog‘i gerbi, madhiyasi kabi qonun yo‘li bilan himoya qilinadigan muqaddas davlat ramzlari qatori e‘zoz va ehtiromga sazovor bo‘ldi. Keyingi yillarda Davlat tilining ijtimoiy hayotda tutgan mavqeini yana-da mustahkamlash maqsadida bir qator ishlar olib borilmoqda. Ona tilimiz juda boy. Boshqa tillardan ortda qolgani yo‘q. Yuksalib borayotgan tillardan biri. Boshqa tillar qanchalik boy bo‘lmasin, biz o‘zbeklar uchun o‘z ona tilimiz bo‘lmish o‘zbek ya‘ni, turkiy til aziz-u mo‘tabar. Kim qaysi tildan zavq olmasin, men o‘z tilimdan zavqlanaman, undan faxrlanaman.

Adabiyot va metodologiya

Milliy tilimizga, ona tilimizga bo‘lgan e‘tibor, nafaqat bugungi kunda, balki tarixning barcha davrlarida ham dolzarb ahamiyat kasb etib kelgan. Shu o‘rinda bobolarimiz aytgan quyidagi purma‘no fikrlarni eslaylik: "Har bir millatning dunyoda borligini ko‘rsatadurgon oyinayi hayoti til va adabiyotdir. Milliy tilni yo‘qotmak millat ruhini yo‘qotmakdur" (M.Behbudiy). Jamiki ezgu fazilatlar inson qalbiga, avvalo, ona allasi, ona tilining betakror jozibasi bilan singadi. Ona tili – bu millatning ruhidir. O‘z tilini yo‘qotgan har qanday millat o‘zligidan judo bo‘lishi muqarrar. Tilning ahamiyati, uning mavjudligi har qanday yurt, millat taraqqiyotini belgilab berishi shubhasiz. Ayniqsa, bugungi globallashuv dunyo xalqlarining turmush tarzi umumiylik kasb etgan bir davrda yuqoridagi so‘zlarning zalvori ikki hissa ortadi. Vatanimiz mustaqilligining ma‘naviy asoslarini mustahkamlash, xalqimiz, avvalo, yosh avlodni milliy qadriyatlarimizga muhabbat va sadoqat ruhida tarbiyalashda o‘zbek tilining ahamiyati tobora ortib bormoqda. Allohga behisob shukrlar bo‘lsinki, o‘zbek tilining shon-shuhrati, obro‘si borgan sari yildan yilga oshib bormoqda. Sport, fan, madaniyat va san‘at sohasida O‘zbekiston yoshlarining sa‘y-harakatlari beqiyosdir. Yurt kelajagi bo‘lgan biz yosh avlod o‘z harakatlarimiz bilan o‘zbek tilini butun dunyo tan olishi, uning rivojlanishiga juda katta hissa qo‘shishimiz lozim.

Natijalar

Inson o‘z atrofida ro‘y berayotgan islohotlar, yangilanishlar va bunyodkorliklarga yuksak fahm-farosat, teran aql-idrok, zukko nazar-e‘tibor bilan munosabatda bo‘lmas, xulosa chiqarmas ekan, hattoki yetti iqlim donishmandi ham uning ongu tafakkurida ezgulik, ma‘naviyat va ma‘rifat chirog‘ini yoqa bilmaydi. Shunday bo‘lsada, xayrli maqsad yo‘lida intilaveramiz. Umid shulki, so‘qir buloq bir kuni ko‘z ochadi...

Bugun dunyodagi kam sonli xalqlar ham o‘z ona tilisi uchun kurashmoqda. Uning yashab qolishini ta‘minlash uchun bor imkoniyatini sarflamoqda. Shunday ekan, biz – shonli tarix, ulug‘ allomalariga ega bo‘lgan o‘zbek xalqi o‘z davlat tilimizni qadrlash, uni rivojlantirish, nufuzini oshirishdek savobli va xayrli ishlarda hamisha faol bo‘lishimiz lozim. Davlat tilini rivojlantirish faqat tilshunoslar, shoir yoki yozuvchilarning ishi emas, balki mana shu yurtda yashab, shu yurtning changini yutib, suvini ichib, tuzini totib yashayotgan har bir insonning vazifasi hisoblanadi. Oddiy dehqon bo‘laylik yoki quruvchi, qaysi soha vakili bo‘lishimizdan qat‘iy nazar, davlat tilining rivoji uchun hissa qo‘shish shu Vatan, shu xalqqa bo‘lgan farzandlik burchimizdir. Xo‘sh, bu nimadan boshlanadi?! Ona tilimizga hurmat birinchi galda unga hurmat-ehtiromdan boshlanadi. Xalqimizda o‘ynab gapirsang ham, o‘ylab gapir degan maqol bor. Endi buni tashqi yozuvlarga tatbiq etadigan bo‘lsak: o‘ynab yozsang ham, o‘ylab yoz! Rosti, bugun bino va imoratlarimiz yuzidagi peshlavhalarga boqsak, ona tilimizga qanchalar befarq ekanligimizni anglaymiz. Ularni tartibga keltirish uchun bugun qanchalab maslahatchilar joylarda ish olib borib, tadbirkorlarga, aholiga peshlavhalar, axborot matnlari va e‘lonlarni tartibga keltirish borasida tavsiyalar, amaliy yordamlar bermoqdalar. Taassufki, ayrim yurtdoshlarimiz o‘zbekistonlik, shu yurt fuqarosi bo‘la turib, bu boradagi islohotlarga panja ortidan qaramoqdalar. Go‘yoki bu ishlarga ularning aloqasi yo‘q, xuddiki ular chet el fuqarosidek! Shu o‘rinda ko‘plab yurtdoshlarimizga, tadbirkorlarga ham minnatdorlik bildirish lozim. Ularga davlat tili borasidagi ilk tavsiyaning o‘ziyoq yetarli bo‘lib, ertasiga o‘ziga tegishli bino, do‘kon, savdo shoxobchasining peshonasiga davlat tilida bitilgan chiroyli matnlarni joylashtirmoqdalar. Sevimli o‘zbek tili; u qanchalik ulkan, xilma-xil, murakkab va o‘ziga xosdir. O‘zingizning fikringizni kimgadir aniq va rang-barang etkazish imkoniyatini eslash kifoya. Turli xil sinonimlar juda ko‘p, ularning har biri u yoki bu narsani ajoyib tarzda tasvirlab berishi mumkin: bizning ona tilimiz beqiyos. o‘zbek tilining nafosatini Alisher Navoiy bobomizdan tortib asrlar mobaynida mumtoz yozuvchi va shoirlarimiz o‘z ijodlari orqali namoyon etib kelishgan. Ajdodlarimiz yaratgan boy merosni zo‘r ishtiyoq va hafsala bilan o‘rganishimiz kerak.

Muhokama

Buning uchun Vatanimizda davlat maqomi berilgan o‘zbek tilini e‘zozlashimiz, qalblarimizga singdirishimiz kerak. Bu chin vatanparvarlikning yana bir namunasi hisoblanadi. Bugungi globallashuv davrida har bir xalq, har qaysi mustaqil davlat o‘z milliy manfaatlarini ta‘minlash, bu borada avvalo o‘z madaniyatini, azaliy qadriyatlarini, ona tilini asrab-avaylash va rivojlantirish masalasiga ustuvor ahamiyat qaratishi tabiiydir.

So'ngi yillari yurtimizda o'zbek tilining davlat tili sifatida xalqimiz ijtimoiy hayoti va xalqaro miqyosdagi nufuzi va mavqeini yana-da oshirish, o'sib kelayotgan yosh avlodni vatanparvarlik, milliy an'ana va qadriyatlarga sadoqat, ulug' ajdodlarimizning boy merosiga vorislik ruhida tarbiyalash, mamlakatimizda davlat tilini to'laqonli joriy etishni ta'minlash bo'yicha bir qancha normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilingan bo'lib, bu hozirda o'z samarasini bermoqda.

Shuningdek, tadbir davomida boshqarma xodimlari o'zlarini qiziqtirgan savollarga javoblar olishdi.

Xulosa

Xulosa qilishimiz mumkinki, o'zbek tili alohida hikoya bo'lib, u haqida ko'p gapirish, mulohaza yuritish, bahslashish va himoya qilish kerak. Ko'pchilik bizning tilimizning ahamiyatini kam baholaydi, chunki ular uning qiymati va uning bir qarashda ko'rinadiganidan ko'ra chuqurroq va murakkabroq, ammo qiziqroq ekanligi haqida o'ylamaydilar. Siz o'zbek tili juda muhimligini tan olishingiz mumkin, chunki uning yordami bilan siz turli xil his-tuyg'ularni ifoda etishingiz, turli xil narsalarni tushuntirishingiz, doimiy ravishda o'zgartirishingiz, qayta tiklashingiz, yangi iboralar yaratishingiz va hatto undan haqiqiy san'at asarlarini she'rlarga o'xshash tarzda shakllantirishingiz mumkin. odamlarda turli xil his-tuyg'ularni uyg'otishi, ularni ilhomlantirishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Umumiy o'rta ta'limning davlat ta'lim standarti va o'quv dasturi. Ona tili. Adabiyot. O'zbek tili (ta'lim boshqa tillarda olib boriladigan maktablar uchun). Toshkent. "Sharq" nashriyot—matbaa konserni. 1999-yil, 1-maxsus son.
2. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risidagi Qonuni". 1997B. To'xliyev, M. Shamsiyeva, T. Ziyadova. "O'zbek tili o'qitish metodikasi" Toshkent. "Yangi asr avlodi" nashriyoti. 2006-y.
3. A. G'ulomov, M. Qodirov "Ona tili o'qitish metodikasi" Toshkent. "Universitet" nashriyoti. 2001-y.
4. "O'zbek tilining asosiy imlo qoydalari" Toshkent. "O'qituvchi" nashriyoti 1995-y.